

Зниклі в окупації:

УКРАЇНЦІВ ТРИМАЮТЬ У ПІДВАЛАХ
ТА КОЛОНІЯХ НА ТЕРИТОРІЇ РФ

МЕДІЙНА
ІНІЦІАТИВА
за права людини

2022

Зниклі в окупації

НА СВІТАНКУ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ Росія напала на Україну по всій довжині спільного кордону – від Чернігова до Луганська, з територій, що були окуповані раніше, зокрема з Криму, а також із сусідньої Білорусі. В перші дні після вторгнення армії Російській Федерації вдалося окупувати частини Київської, Чернігівської, Сумської, Харківської, Донецької, Луганської, Херсонської, Запорізької областей України. Однією з цілей Кремля було захоплення Києва. Коли спроби взяти столицю виявилися марними, російські підрозділи, присутні в цих регіонах, почали тероризувати місцеве цивільне населення: викрадати, катувати, вбивати чоловіків, жінок і дітей. А також брати їх у заручники.

Причини затримання часто невідомі. Колишні заручники говорять: це була випадковість, **але надто жорстока:**

Я стояв на ґанку і розмовляв із сусідом по телефону. Він питав, чи цілий його будинок. Щойно поклав трубку – пролунав постріл. Куля влучила в ліве коліно. Я підняв голову – навпроти чоловік із пістолетом у руках, споряджений автоматом, гранатометом. Кажу йому, що я не озброєний, у мене тільки телефон, підняв руки догори. Пролунав ще один постріл – у стегно правої ноги”.

Олег Гордійчук із Гостомеля (Київська обл.), затриманий 20 березня 2022 р.

Був вдома, коли до будинку увірвалися російські солдати. Сказали показати їм паспорт. Запитали, що я тут роблю. Відповів: “Живу”. Вони наказали показати їм телефон. Я віддав, але він був вимкнений – у нас уже два дні світла не було. Сказали, що маю піти з ними – для перевірки телефона”.

Олександр Фаїзов із Тростянця (Сумська обл.), затриманий у середині березня 2022 р.

Схопили на вулиці, зв'язали руки, заклеїли очі скотчем і привезли у місцевий ливарний цех. Куди везуть – дізнався пізніше. Сказали, що я не мав возити гуманітарку, бо вони самі забезпечують людей”.

Валентин Грищенко з Димиру (Київська обл.), затриманий 23 березня 2022 р.

Після допиту я побачила свого чоловіка у дворі, він стояв на колінах під дулом автомата. Росіяни сказали: “Прощайтеся”. Я не могла зрозуміти, як це прощатися. Невже ми ніколи не побачимося?! Тоді я стала на коліна, не могла нічого йому сказати. Його посадили на БТР і повезли”.

Наталія Гур'янова з Лісової Бучі (Київська обл.), дружина Євгена Гур'янова, затриманого 18 березня 2022 р.

Вискакують п'ятеро чоловіків, бунтів, із автоматами: “Стій, стріляти будемо”. Поклали нас із сином на землю, почали обшукувати. Потім сказали надівати куртки на голови, щоб не видно було, куди ведуть. Дімі над вухом стріляли. Я впав, мене за комір тягнули. Привезли на склад у нас, у Козаровичах”.

Василь Хилук із Козаровичів (Київська обл.), затриманий 3 березня 2022 р.

Деяких цивільних викрадали через проукраїнську позицію або через те, що побачили якусь “підозрілу” інформацію у телефоні:

Коли росіяни знайшли у мене патріотичну літературу, хтось із вояк сказав: “Саме ти нам і потрібен. У нас за справжнього бандерівця мільйон дають”. Після цього мене повели до криниці розстрілювати. Поставили на коліна, почали стріляти над головою”.

Віктор Порхун із Катюжанки (Київська обл.), затриманий у середині березня 2022 р.

У перший день перший допит був такий, лояльний. Казали: “Зачем ты все это делаешь?”, “Почему тебе не нравится Россия?” Я кажу, що я українка, прожила тут все життя. Другий допит був жорсткий. Сказали, що їм потрібно записати відео, де я маю розповісти, як я помилилась, що я буду співпрацювати. Спочатку взяли дві книжки та почали бити по вухах із двох боків. Запитує: “Чи ти українка?” Потім сказали руки покласти на стіл. Били книжкою по пальцях. Повернулась – б'ють по нирках. Намагаюсь сісти – по ногах. “Ты что думаешь, мне тебя жалко? Мне тебя не жалко”, – кричав один. Згодом почали підключати струм. Спочатку до пальців. Узяли три пальці на одній руці, потім на – другій. Пускають. Посилюють. Я плачу, кричу. Я здалася, коли вони причепили дроти до мочок вух. Не знаю, чи такої сили струм був, але мені здалося, що верхня частина голови відокремилась і кудись догори полетіла”.

Олена (ім'я змінено) з Бердянська (Запорізька обл.), затримана у квітні 2022 р.

Спочатку затриманих на півночі України **тримали в місцевих підвалах** та приміщеннях підприємств, а на півдні – в адміністративних будівлях та захоплених приміщеннях поліції, Служби безпеки України:

Було добре чути, коли людей б'ють. Це було один або двічі на день. Було чути крики. А потім після криків вони обходили всі камери і запитували: “Нормально всьо?” І потрібно було відповісти, що все нормально. Після тортур завжди постійно робили такий обхід”.

Олег Батурін з Каховки (Херсонська обл.), затриманий 12 березня 2022 р.

У квартиру зайшли дев'ятеро військових і завели чоловіка. Його обличчя було понівечене, залите кров'ю. Йому зламали ніс, щелепу... Коли мама побачила його, в неї стався напад”.

Альона Лапчук, дружина затриманого Віталія Лапчука з Херсона (Херсонська обл.), затриманого 27 березня 2022 р.

Заручників із Київщини та Сумщини до місць подальшого утримання **перевозили у вантажівках**. Кінцевим пунктом призначення були установи **пенітенціарної системи РФ**:

Це було 23-24 березня. З Димера забрали 14 людей. Потім дорогою ще одну жінку додали. Ми спочатку переночували в Гостомелі (Київська область) на території аеропорту. Потім нас везли двома “Уралами” в Білорусь. У кожній з машин було по 35-37 людей. Було кілька військових, але основна маса, дець 90% – цивільні”.

Володимир Хропун із Литвинівки (Київська обл.), затриманий 18 березня 2022 р.

На вокзалі у Тростянці ми чекали не так довго. Нам зав'язали руки за спиною, посадили назад до машини з мішками на головах, погрузили російських поранених військових та повезли на кордон із Росією, а потім – у їхнє СІЗО”.

Олександр Ситник із Тростянця (Сумська обл.), затриманий 12 березня 2022 р.

З 24 лютого 2022 року на території України російські армії брали в полон українських військовослужбовців. Їх, за свідченнями, отриманими МІПЛ, утримували й утримують разом із цивільними особами в СІЗО та колоніях на території РФ. І цивільних, і військових згодом передають для обміну на арміїців РФ.

Зниклі в окупації

Нас розмістили в непрацюючих холодильних камерах у напівзруйнованій ідальні. Я подумав, що моя родина поряд. Але зі мною в камері їх не було. Лише коли хлопці з сусідньої камери змогли прокрутити якісь дірочки, вони сказали, що мій син перебуває поруч. Інформації про дружину не було”.

Олег Гордійчук, цивільний, про утримання в селищі Гостомель Київської області

Це щось схоже на гараж п'ять на п'ять метрів усередині великого цеху. Посередині – великий компресор. Спали ми на підлозі. Їли те, що приносили, а воду пили за допомогою шланга з каністри”.

Валентин Грищенко, цивільний, про утримання в ливарному цеху в селищі Димер Київської області

Мене привели у якесь приміщення із зав'язаними очима. Спочатку думав, що у приміщення поліції, але згодом зрозумів, що перебуваю на залізничному вокзалі у бомбосховищі. Першого до мене привезли підполковника Збройних сил України у відставці. Прізвища його я не дізнався. Його при мені пару разів допитували, а потім вивезли в невідомому напрямку і назад не повернули. Потім у районі між центром і вокзалом спіймали Колю. Хто він – я не знав, чув тільки ім'я. Його дуже сильно побили, зв'язали стяжками. Микола почав висловлювати своє невдоволення діями росіян, його ще раз побили, він ще більше почав невдоволення виказувати, його ще раз побили і в результаті просто забили до смерті. Потім був Валентин, чоловік років під 50. Він зняв розтяжку, з гранатою його і спіймали.

Теж кілька разів побили і теж вивезли у невідомому напрямку. Потім привезли ще двох, теж уже побитих. Далі привезли Едуарда, теж побитого. Нас усіх били”.

Олександр Фаїзов, цивільний, про утримання в приміщенні залізничного вокзалу міста Тростянець Сумської області

У мене і в сина взяли відбитки пальців, пофотографували, взяли ДНК. Я питаю: “Що це ви берете?” Вони кажуть: “Це тест на коронавірус”. Але ж я розумію, що на коронавірус так не береться... Намагалися мені розказувати, що такої нації, як українці, немає, що “ми вас рятуємо”.

Альона Лапчук, цивільна, про утримання в приміщенні обласного управління поліції в Херсоні

Нас тримали в ІТТ в Херсоні. Здебільшого біля нас були молоді хлопці, росіяни, які виконували роль так званих наглядачів. Але в них були ротації, вони змінювались. Основний контингент, який приходив і вдавався до катувань, представляв собою більш суворих військових. Також лунали фрази на зразок: “Зараз чечени прийдуть”.

Олег Батурін, цивільний, журналіст, про утримання в ізоляторі тимчасового тримання у Херсоні

У поліцейському відділку в Новій Каховці нас змусили тривалий час ходити по колу. Я ледь тримався на ногах від поранень, то мій сержант увесь час тримав мене непомітно за куртку, щоб я не впав”.

“Скіф”, офіцер Збройних сил України, захоплений у полон у квітні 2022 року

На “прийомці”, коли тільки привезли в СІЗО, жорстоко били. Найбільше отримували ті, хто був у перших автобусах. Били по спині, по ногах. Я приїхав у другому автобусі, то мені, можна сказати, пощастило. Коли до мене дійшла черга, то вони вже втомилися. “Масаж”, звісно, зробили, але не так, як першим”.

Володимир Хропун, цивільний, волонтер, про утримання у СІЗО №2 в місті Новозибков Брянської обл., РФ

СІЗО №1, куди нас привезли, на вигляд як звичайна тюрма. У першій камері, де мене утримували, а я там три тижні пробував, нас було 22 людини, а потім мене переселили до іншої камери, там нас було вже 12. Нам сказали вдягнути чорні футболки і штани. На ліжках сидіти не дозволяли, а тільки на лавці чи підлозі. Туалет і умивальник в середині камери був. У кожній камері – відеонагляд. Увесь час ще й хтось біля камери пильнував. Щодня з 6 ранку до 10 вечора вони включали свої патріотичні пісні 1940-х років. Вони ще й нас змушували вчити ті пісні і співати гімн РФ”.

Максим, військовослужбовець ЗСУ, про утримання у Курському СІЗО №1, РФ

Нас кидали у камери всіх разом, згодом цивільних та військових розділили. Нас у камері було вісім осіб. Усі цивільні, схопили без причини. Водили на допити. Розпитували, як ми сюди потрапили, чого, звідки. Питали: “А, може, в тебе автомат був або ніж”? Відповідав, що нічого у мене не було, що я весь час сидів у підвалі, нічого не бачив. Вони не вірили. У всіх взяли відбитки

пальців та кров із вени, рентген робили. Також фотографували та фільмували. Незрозуміло, для чого. Лише після звільнення побачив – для пропаганди. Поки я там сидів, мої фотографії ніде не виставляли. А коли мене забрали на обмін, з'явилося фото з підписом, начебто я добровільно їм здався зі зброєю в руках”.

Олександр Ситник, цивільний, про утримання у СІЗО №2 в Старому Осколі, РФ

Разом із Москальковою (уповноважена з прав людини в РФ. – МІПЛ) приїхали їхні ЗМІ, нас примусили давати інтерв'ю і казати, що ми в нормальних умовах і всім забезпечені. Хоча першу медичну допомогу я отримав майже за тиждень після поранення, а перші три дні нас не годували і навіть не давали води”.

“Скіф”, офіцер ЗСУ, про утримання в полоні на території однієї з військових частин в Севастополі, АР Крим.

МЕДІЙНА
ІНІЦІАТИВА
за права людини

Медійна ініціатива за права людини

(МІПЛ) — українська неурядова організація, започаткована у вересні 2016 року.

Мета організації – поєднати журналістику та правозахист для виявлення та реагування на злочини росії проти України.

Contacts: +380509945250, +380973900543

Website: mipl.org.ua

Facebook: [MediaInitiativeForHumanRights](https://www.facebook.com/MediaInitiativeForHumanRights)

Twitter: [mihr_ua](https://twitter.com/mihr_ua)

Instagram: [mipl.org.ua](https://www.instagram.com/mipl.org.ua)

Telegram: [mipl.ua](https://www.telegram.me/mipl.ua)